

Asia: VN/23566/2021

Lausuntopyyntö mielenterveys- ja päihdepalveluja koskevan lainsäädännön uudistamisesta

Taustatiedot

Onko vastaaja:

Muu valtion viranomainen

Mihin hyvinvointialueeseen vastaaja kuuluu (mikäli vastaaja on kunta tai kuntayhtymä tai hyvinvointialue):

-

Vastaajatahon virallinen nimi:

Lapin aluehallintovirasto, joka on koostanut aluehallintovirastojen yhteisen lausunnon

Etelä-Suomen aluehallintovirasto

Itä-Suomen aluehallintovirasto

Lounais-Suomen aluehallintovirasto

Länsi- ja Sisä-Suomen aluehallintovirasto

Pohjois-Suomen aluehallintovirasto

Vastauksen kirjanneen henkilön nimi ja mahdolliset yhteystiedot:

Tapio Kekki

aluehallintoylilääkäri, Lapin avi

tapio.kekki@avi.fi

0295 017 358

Viranomaisille: mahdollisen lausuntovastauksen käsitelleen toimielimen nimi ja käsittelypäivämäärä:

1 Sosiaali- ja terveydenhuollon yhteiset palvelut

1.1 Onko sosiaali- ja terveydenhuollon yhteisiä palveluita koskevan pykälän (sosiaalihuoltolain 2 a §, terveydenhuoltolain 8 a §) sisältö tarkoituksenmukainen?

Kyllä pääosin

Perustele tarvittaessa kantasi:

Kuntien käytännön organisoinnissa sosiaalihuollon ja terveydenhuollon palvelutehtävät menevät jossain määrin edelleen keskenään sekaisin. Asiakkaille tämä voi näyttäytyä pallotteluna sosiaali- ja terveydenhuollon välillä tai putoamisena palveluiden väliin. Palvelujen yhteensovittaminen on haaste, joka edellyttää lainsäädäntötasolla roolien selkeyttämistä, jotta palvelujen integraatio toteutuu tarkoituksenmukaisella tavalla.

Perusteluiden mukaan näiden pykälien tarkoituksena olisi, että valittavan lainsäädännön ja siitä seuraavat menettelytavat ratkaisisivat annetun palvelun sisältö eikä se, millaiseen toimintayksikköön annettava palvelu on hallinnollisesti organisoitu. Aluehallintovirastojen näkemyksen mukaan ehdotetut pykälät ovat tarpeellisia ja tarkoituksenmukaisia, sillä niillä pyritään selkeyttämään sosiaalihuollon ja terveydenhuollon rooleja. Pykälien kokonaisuutta on kuitenkin vaikea ymmärtää perehtymättä lakien perusteluihin.

Aluehallintovirastojen mukaan sosiaali- ja terveydenhuollon yhteisten palveluiden osalta tarvitaan selkeyttämistä pykäliin tai vähintään perusteluihin. Lainsäädännöstä pitäisi olla riittävän selvästi kuvattuna se, mikä on sosiaalihuollon mielenterveys- ja päihdetyötä ja mikä terveydenhuollon mielenterveys- ja päihdetyötä, jotta asiakkaan asema palveluiden rajapinnalla olisi selkeä.

Hyvinvointialueet tarvitsevat myös ohjeistusta yhteisten palveluiden organisointia ja toimintaa varten, jotta lakiesityksen tavoitteet toteutuvat.

2 Sosiaalihuollon palvelut

2.1 Onko yhteisösosiaalityötä koskevan pykälän (sosiaalihuoltolaki 7 a §) sisältö tarkoituksenmukainen?

Kyllä pääosin

Perustele tarvittaessa kantasi:

Yhteisösosiaalityö ja siinä tehtävä etsivä työ on tärkeää syrjäytymisen vähentämisen kannalta. Aluehallintovirastot esittävät, että pykälässä määritellään myös hyvinvointialueen yhteistyötarpeet kuntien ja järjestöjen kanssa. Jos tämä jää pelkästään lain perustelujen varaan, niin tavoite ei välttämättä yhdenvertaisesti toteudu kaikkialla.

2.2 Onko mielenterveyden edistämistä koskevan pykälän (sosiaalihuoltolaki 7 b §) sisältö tarkoituksenmukainen?

Kyllä pääosin

Perustele tarvittaessa kantasi:

Aluehallintovirastojen mukaan mielenterveyden edistämistä koskeva pykälä nyky muodossa jää liian yleisluonteiseksi. Siitä ei selviä mihin se tarkkaan ottaen velvoittaa kuntia ja hyvinvointialueita. Tämä voi johtaa siihen, että tavoite ei toteudu.

2.3 Onko päihdetyön palveluna annettavan päiväkeskustoiminnan ja tilapäisen majoituksen pykälän (sosiaalihuoltolaki 24 §) sisältö tarkoituksenmukainen?

Kyllä pääosin

Perustele tarvittaessa kantasi:

Päiväkeskustoiminnan ja tilapäisen majoituksen pykälän lisääminen on aluehallintovirastojen mukaan kannatettavaa. Se on linjassa jo sosiaalihuoltolain soveltamisoppaan (s. 73) päihdehuollon erityispalveluiden kuvauksen kanssa: ”Päihdehuollon erityispalveluissa sosiaalipalveluina voidaan toteuttaa muun muassa ensisuoja toimintaa, erityisesti päihteiden käyttäjille suunnattuja asumispalveluja (kuten asunto ensin -mukaista asumista tai päihteetöntä tuettua asumista) tai päiväkeskuksia tai -toimintaa.”

2.4 Ovatko sosiaalipäivystyksen ja terveydenhuollon yhteistyötä koskevaan pykälään (sosiaalihuoltolain 29 a §) ehdotetut muutokset tarkoituksenmukaisia?

Kyllä pääosin

Perustele tarvittaessa kantasi:

Kiireellisten tilanteiden johtovastuun määrittäminen sosiaalipäivystykselle on aluehallintovirastojen mielestä kannatettavaa. Jatkohoidon ja -tuen järjestelyt jäävät nykyisin usein asiakkaan omalle vastuulle, kun tähän liittyvä ohjaus- ja neuvontavastuita ei ole määritelty. Aluehallintovirastot esittävät, että jatkotuen ohjaus- ja koordinoituvastuu määritellään myös sosiaalipäivystykselle.

2.5 Onko äkillisissä järkyttävissä tilanteissa annettavan psykososiaalisen tuen pykälän (sosiaalihuoltolaki 29 b §) sisältö tarkoituksenmukainen?

Kyllä pääosin

Perustele tarvittaessa kantasi:

Aluehallintovirastot pitävät äkillisissä tilanteissa annettavan psykososiaalisen tuen pykälää pääosin sisällöltään tarkoituksenmukaisena, sillä se selkeyttää työnjakoa ja korostaa sosiaali- ja terveydenhuollon toimintaa yhdessä. Lasten asema vaatii mielestämme enemmän huomiota.

Osassa aluehallintovirastoja on noussut esille huolta siitä, nyt esitetty säätely hajottaisi nykyisen psykososiaalisen tuen kokonaisuuden erillisiksi sosiaalihuollon ja terveydenhuollon toiminnoiksi. Tämä hankaloittaisi myös varautumista. Aluehallintovirastojen mukaan on tärkeä arvioida, onko nyt

esitetyllä säätelyllä mahdollisia haitallisia vaikutuksia. Mikäli sellaisia havaitaan, niin niihin tulee tarttua tarvittavilla lainsäädännön ja/tai ohjauksen keinoilla.

2.6 Onko päihde- ja riippuvuustyön toteuttamisen pykälän (sosiaalihuoltolaki 33 b §) sisältö tarkoituksenmukainen?

Kyllä pääosin

Perustele tarvittaessa kantasi:

Lakiesityksessä ehdotetaan kumottavaksi nykyiset 24 § Päihdetyö ja 25 § Mielenterveystyö. Tämä liittyy kokonaisuuteen, jolla päihde- ja mielenterveyspalveluiden säätely siirretään erillislaeista sosiaali- ja terveydenhuollon yleislakeihin. Esityksen mukaan päihde- ja riippuvuusasiakkaiden ja mielenterveysasiakkaiden sosiaalihuollon palvelut sisältyvät muihin sosiaalihuoltolain luvun 3 järjestämistä koskeviin pykäliin, kuten neuvonta ja ohjaus, sosiaalityö, asumispalvelut, laitospalvelut, sosiaalinen kuntoutus ja perhetyö. Terveydenhuollon palveluihin sisältyvä ohjaus ja neuvonta sekä päihde- ja muiden riippuvuushäiriöiden hoidon ja kuntoutuksen palvelut on kuvattu terveydenhuoltolain 28 §:ssä.

Aluehallintovirastoilla on huoli, että muutos heikentää asiakkaan oikeutta saada tarvitsemiaan sosiaalihuoltolain mukaisia palveluita. Lisäksi vaarana nähdään, että muutosvaiheessa päihde- ja riippuvuusasioissa asiakas ei pääse sosiaali- eikä terveyspalveluiden piiriin. Erillislainsäädännöstä yleislainsäädäntöön siirtymisen vaikutuksia asiakkaan oikeusturvaan ei juurikaan ole esityksen perusteluissa arvioitu. Muutos edellyttää aluehallintovirastojen mukaan selkeää ohjausta hyvinvointialueille siitä, miten sosiaalihuollon ja terveydenhuollon päihdepalvelut ja niiden yhteensovittaminen tulee järjestää.

2.7 Onko mielenterveystyön toteuttamisen pykälän (sosiaalihuoltolaki 33 c §) sisältö tarkoituksenmukainen?

Kyllä pääosin

Perustele tarvittaessa kantasi:

Aluehallintovirastoilla on huoli, että muutos heikentää asiakkaan oikeutta saada tarvitsemiaan sosiaalihuoltolain mukaisia palveluita. Erillislainsäädännöstä yleislainsäädäntöön siirtymisen vaikutuksia asiakkaan oikeusturvaan ei juurikaan ole esityksen perusteluissa arvioitu. Muutos edellyttää aluehallintovirastojen mukaan selkeää ohjausta hyvinvointialueille siitä, miten sosiaalihuollon mielenterveystyö tulee järjestää.

Aluehallintoviraston tulee lakiesityksen mukaan järjestää jatkossakin vuosittain lasten ja nuorten mielenterveystyön ja -palvelujen työnjaon kehittämiseksi alueelliset yhteistyökokoukset. Nämä on suunnattu sosiaalihuollon ja terveydenhuollon mielenterveystyötä tekeville tahoille. Aluehallintovirastot pitävät yhteistyökokouksia tärkeinä.

2.8 Ovatko omatyöntekijän pykälään (sosiaalihuoltolaki 42 §) ehdotetut muutokset tarkoituksenmukaisia?

Kyllä

Perustele tarvittaessa kantasi:

Ehdotetut muutokset omatyöntekijän koulutuksesta ja virkasuhteesta selkeyttävät aluehallintoviraston mukaan nykyistä käytäntöä.

2.9 Onko sosiaalihuoltolakiin ehdotettu sääntely mielenterveys- ja päihdepalvelujen osalta riittävä ja tarkoituksenmukainen?

Kyllä pääosin

Perustele tarvittaessa kantasi:

Aluehallintovirastojen mielestä mielenterveys- ja päihdepalveluiden samanaikainen saatavuus on koettu ongelmana sosiaali- ja terveydenhuollossa. Lainsäädännössä ja sen perusteluissa tulisi korostaa mielenterveys- ja päihdetyön yhteensovittamista ja samanaikaisuutta.

2.10 Puuttuuko sosiaalihuoltolakiin ehdotetusta sääntelystä jotain keskeistä mielenterveys- ja päihdepalvelujen osalta?

Ei

Perutelut kyllä vastaukselle:

-

3 Terveydenhuollon palvelut

3.1 Onko mielenterveyden edistämistä koskevan pykälän (terveydenhuoltolaki 20 §) sisältö tarkoituksenmukainen?

Kyllä pääosin

Perustele tarvittaessa kantasi:

Aluehallintovirastojen mukaan mielenterveyden edistämistä koskeva pykälä nyky muodossa jää liian yleisluonteiseksi. Siitä ei selviä mihin se tarkkaan ottaen velvoittaa kuntia ja hyvinvointialueita. Tämä voi johtaa siihen, että tavoite ei toteudu.

3.2 Onko mielenterveyspalveluja koskevan pykälän (terveydenhuoltolaki 27 §) sisältö tarkoituksenmukainen?

Kyllä

Perustele tarvittaessa kantasi:

Aluehallintoviraston tulee lakiesityksen mukaan järjestää jatkossakin vuosittain lasten ja nuorten mielenterveystyön ja -palvelujen työnjaon kehittämiseksi alueelliset yhteistyökokoukset. Nämä on

suunnattu sosiaalihuollon ja terveydenhuollon mielenterveystyötä tekeville tahoille. Aluehallintovirastot pitävät yhteistyökokouksia tärkeinä.

3.3 Onko päihde- ja riippuvuuspalveluja koskevan pykälän (terveydenhuoltolaki 28 §) sisältö tarkoituksenmukainen?

Kyllä

Perustele tarvittaessa kantasi:

Aluehallintovirastojen mukaan ehdotus selkeyttää terveydenhuollon roolia päihde- ja riippuvuuspalveluiden järjestämisessä. Lisäksi kaikkien riippuvuuksien huomioiminen, sekä hoidon kokonaisuuden ja jatkuvuuden painottaminen ovat lakiesityksessä tärkeitä.

3.4 Onko opioidiriippuvaisten vieroitus- ja korvaushoitoa opioidilääkkeillä koskevan pykälän (terveydenhuoltolaki 28 a §) sisältö tarkoituksenmukainen?

Kyllä pääosin

Perustele tarvittaessa kantasi:

Opioidikorvaushoidon kirjaaminen lakiin on tärkeää. Esityksen mukaan hoitoa voidaan antaa sellaisessa terveydenhuollon toimintayksikössä, jossa on tällaisen hoidon antamiseen perehtynyt hoidosta vastaava lääkäri ja toiminnan edellyttämä muu henkilökunta sekä soveltuvat tilat. Osa korvaushoitopotilasta tarvitsee asumispalvelua erilaisista muista syistä (riippuvuudet, mielenterveys, ikääntyminen, vammaisuus tai kehitysvammaisuus) ja heidän opioidiriippuvuus on hallinnassa säännöllisellä lääkityksellä.

Valviran ja aluehallintovirastojen ohjeessa Luvan myöntämisen edellytykset opioidikorvaushoitoa tarjoaville yksityisille terveydenhuollon palveluntuottajille (Dnro V/2360/2021) on mahdollistettu se, että sosiaalihuollon asumispalveluyksiköiltä ei edellytetä yksityisen terveydenhuollon lupaa, jos vastuu opioidikorvaushoidosta on toisella (terveydenhuollon) organisaatiolla ja hoito toteutetaan vastuorganisaation suorassa ohjauksessa.

Aluehallintovirastot katsovat, että laissa tai sen perusteluissa tulisi selkeyttää hoidon antaminen tarkoittamaan vastuuta hoidon toteuttamisesta (päätökset hoidosta, hoidon toteuttamisen tavoista ja kaikki siihen liittyvistä muutoksista). Lääkkeen antaminen hoitovastuullisen yksikön ohjeen mukaan tulisi olla vakiintuneissa tilanteissa mahdollista sosiaalihuollon asumisyksiköissä, kuten muissakin sairauksissa.

3.5 Onko kiireellistä hoitoa koskevaan pykälään (terveydenhuoltolaki 50 §) ehdotettu lisäys tarkoituksenmukainen?

Kyllä

Perustele tarvittaessa kantasi:

Välittömän katkaisu- ja vieroitushoidon lisääminen tähän pykälään selkeyttää aluehallintovirastojen mukaan näihin hoitoihin pääsyä.

3.6 Ovatko terveydenhuollon ja sosiaalipäivystyksen yhteistyötä koskevaan pykälään (terveydenhuoltolaki 50 a §) ehdotetut muutokset tarkoituksenmukaisia?

Kyllä pääosin

Perustele tarvittaessa kantasi:

Tähän perustelu sosiaalihuoltolain kysymyksessä 2.4.

3.7 Onko äkillisissä järkyttävissä tilanteissa annettavan psykologisen tuen pykälän (terveydenhuoltolaki 50 b §) sisältö tarkoituksenmukainen?

Kyllä pääosin

Perustele tarvittaessa kantasi:

Tähän perustelu sosiaalihuoltolain kysymyksessä 2.5.

3.8 Onko sosiaali- ja terveysministeriön hyväksymää hoitoa huumausainerikoksissa koskevan pykälän (terveydenhuoltolaki 78 b §) sisältö tarkoituksenmukainen?

Kyllä

Perustele tarvittaessa kantasi:

Aluehallintovirastojen mielestä kyseisen pykälän sisältö on tarkoituksenmukainen. Hoitoa antamaan soveltuvat terveydenhuollon toimintayksiköt on määritelty pykälän perusteluissa ja sosiaali- ja terveysministeriön antamassa asetuksessa riittävän selkeästi.

3.9 Onko työnohjausta koskevan pykälän (terveydenhuoltolaki 78 c §) sisältö tarkoituksenmukainen?

Kyllä

Perustele tarvittaessa kantasi:

-

3.10 Onko terveydenhuoltolakiin ehdotettu sääntely mielenterveys- ja päihdepalvelujen osalta riittävä ja tarkoituksenmukainen?

Kyllä pääosin

Perustele tarvittaessa kantasi:

Aluehallintovirastojen mielestä mielenterveys- ja päihdepalveluiden samanaikainen saatavuus on koettu ongelmana sosiaali- ja terveydenhuollossa. Lainsäädännössä ja sen perusteluissa tulisi korostaa mielenterveys- ja päihdetyön yhteensovittamista ja samanaikaisuutta.

Muilta osin aluehallintoviraston perustelut ovat vastauksissa kysymyksiin 3.1-3.8.

3.11 Puuttuuko terveydenhuoltolakiin ehdotetusta sääntelystä jotain keskeistä mielenterveys- ja päihdepalvelujen osalta?

Ei

Perustelut kyllä vastaukselle:

-

4 Mielenterveyslaki

4.1 Ovatko ohjausta ja valvontaa koskevaan pykälään (mielenterveyslaki 2 §) ehdotetut muutokset tarkoituksenmukaisia?

Kyllä pääosin

Perustele tarvittaessa kantasi:

Samana toiminnan valvontavastuista määrääminen eri palvelun järjestäjälle eri laeissa on lainsäädännön kokonaisuuden kannalta sekavaa, mutta ilmeisen välttämätöntä nykytilanteessa.

4.2 Onko tahdosta riippumattoman hoidon järjestämistä koskevan pykälän (mielenterveyslaki 3 §) sisältö tarkoituksenmukainen?

Kyllä

Perustele tarvittaessa kantasi:

-

4.3 Onko opioidiriippuvaisten vieroitus- ja korvaushoitoa koskevan pykälän (mielenterveyslaki 6 a §) sisältö tarkoituksenmukainen?

Kyllä

Perustele tarvittaessa kantasi:

-

5 Päihdehuoltolaki

5.1 Onko mielestänne perusteltua, että mahdollisuus määrätä tahdosta riippumattomaan hoitoon väkivaltaperusteella poistettaisiin?

Kyllä

Perustele tarvittaessa kantasi:

Tahdosta riippumatonta hoitoa sosiaalihuollon yksiköissä väkivaltaisuuden vuoksi ei ole toteutettu käytännössä lainkaan, joten sen poistaminen lainsäädännöstä on aluehallintovirastojen mielestä peruteltua.

Aluehallintovirastot esittävät, että päihdehuoltolain 18 § kumotaan osana nyt käsittelyssä olevaa lakimuutosta. 18 §:n mukaan aluehallintovirasto hyväksyy ne toimintayksiköt, joissa päihdehuoltolain mukaista hoitoa tahdosta riippumatta voidaan antaa.

Perustelut:

- Terveysvaaran perusteella tapahtuva tahdosta riippumaton hoito päihteiden käytön vuoksi toteutetaan sellaisessa somaattisen terveydenhuollon yksikössä, joka pystyy parhaiten hoitamaan potilasta. Kyse siis voi olla lähes mistä tahansa hoitoyksiköstä (päivystys, teho, eri erikoisalojen vuodeosastot). Hoitoa ei siis tuoteta päihdehuollon yksiköissä eikä sitä voida keskittää esimerkiksi sairaalassa yhteen tai vain muutamaankin yksikköön.

- Esitetyn päihdehuoltolain 3 §:n mukaan hyvinvointialueen tulee huolehtia alueellaan tässä laissa tarkoitetun tahdosta riippumattoman hoidon järjestämisestä osana perusterveydenhuoltoa ja erikoissairaanhoidon. Aluehallintovirastojen käsityksen mukaan hyväksymismenettely sopii huonosti sellaiseen toimintaan, joka on laissa määritelty kaikkien hyvinvointialueiden järjestämisvastuulle.

- Koska hoitoa tulee voida toteuttaa potilaan hoidontarpeen mukaan lähes missä tahansa päivystävän terveydenhuollon yksikössä, ei aluehallintovirastojen tekemällä hyvinvointialuetta pienempien toimintayksiköiden hyväksymisellä ole merkitystä.

- Aluehallintovirastojen tehtävänä on ollut hyväksyä toimintayksiköt vuodesta 2009 alkaen. Käsittelyssä ei ole tänä aikana ollut yhtään hakemusta eikä yhtään hyväksyntää ole tehty.

- Päihdehuoltolain 28 § mukaan tarkemmat säännöt päihdehuoltolain täytäntöönpanosta annetaan valtioneuvoston asetuksella. Lisäksi sosiaali- ja terveysministeriö voi antaa ohjeita päihdehuollon järjestämisestä ja toteuttamisesta. Kun järjestämisvastuu tahdosta riippumattomasta hoidosta päihteiden käytön vuoksi tulee hyvinvointialueille, niin niitä tulisi aluehallintovirastojen mukaan ohjata ensisijaisesti PhL 28 § mukaan.

- Aluehallintovirastojen mukaan hoito tahdosta riippumatta päihteiden käytön aiheuttaman terveysvaaran perusteella on tärkeä olla olemassa. Huumeiden käyttöön liittyvät kuolemat ovat kääntyneet kasvuun, vakavien sairauksien ja vammojen hoito ei potilaiden oman toiminnan ja henkilökunnan asenteiden vuoksi aina toteudu tarvittavalla tavalla. Tarve on ilmeisesti kasvamassa.

- Päihdehuoltolaki on vuodelta 1986. Siinä kuvatut perusteet tahdosta riippumattomalle hoidolle, menettelytavat sekä rajoitustoimenpiteiden käyttö ja valvonta eivät vastaa niitä

periaatteita, joita nykyisin esimerkiksi tahdosta riippumattomasta hoidosta psykiatrisin syin edellytetään. Aluehallintovirastojen mukaan tahdosta riippumattoman hoidon toteutus päihteiden käytön vuoksi edellyttää kiireellistä lainsäädännön kehittämistä.

- Perusteiden, menettelytapojen ja rajoittamistoimenpiteiden uudistamisen lisäksi lainsäädännössä tulisi ottaa kantaa siihen miten alle 18 vuotiaiden kohdalla toimitaan (nykyinen lainsäädäntö koskee myös heitä). Lainsäädännön uudistamisessa on aluehallintovirastojen mukaan tarpeellista myös pohtia, tulisiko päätökset aina viedä hallinto-oikeudelle alistettavaksi.

Päihdehuoltolaissa on säädetty (sosiaalihuollon) toimintayksiköiden hoitoryhmistä (24 §) ja asiakasryhmistä (25 §). Nämä eivät sovellu käytettäväksi terveysvaaran vuoksi toteutettavassa tahdosta riippumattomassa hoidossa eri terveydenhuollon yksiköissä kuten teho-osastolla tai eri erikoisalojen vuodeosastoilla. Aluehallintovirastot esittävät, että nykyisen päihdehuoltolain 24 § ja 25 § kumotaan osana nyt käsittelyssä olevaa lakimuutosta.

6 Laki Kansaneläkelaitoksen kuntoutusetuuksista ja kuntoutusrahaetuksista

6.1 Ovatko Kansaneläkelaitoksen kuntoutusetuuksista ja kuntoutusrahaetuksista annetun lain 18 §:ään ehdotetut muutokset perusteltuja?

Ei kantaa

Perustele tarvittaessa kantasi:

-

7 Laki ikääntyneen väestön toimintakyvyn tukemisesta sekä iäkkäiden sosiaali- ja terveystalvcluista

7.1 Ovatko ikääntyneen väestön toimintakyvyn tukemisesta sekä iäkkäiden sosiaali- ja terveystalvcluista annetun lain 2 §:ään ehdotetut muutokset perusteltuja?

Kyllä

Perustele tarvittaessa kantasi:

-

8 Laki Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen alaisista lastensuojeluyksiköistä

8.1 Ovatko Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen alaisista lastensuojeluyksiköistä annetun lain 1 §:ään ehdotetut muutokset perusteltuja?

Kyllä

Perustele tarvittaessa kantasi:

Aluehallintovirasto esittää, että selvyuden vuoksi vähintäänkin perusteluosuudessa tarkennetaan mitä sosiaali- ja terveydenhuollon mukaisia mielenterveyspalveluja kyseissä lastensuojeluyksiköissä voidaan antaa.

9 Huumausainelaki

9.1 Ovatko huumausainelain 4 §:n 2 momenttiin ehdotetut muutokset perusteltuja?

Kyllä

Perustele tarvittaessa kantasi:

-

10 Laki Vankiterveydenhuollon yksiköstä

10.1 Onko Vankiterveydenhuollon yksiköstä annettuun lakiin ehdotettu uusi 16 a § perusteltu?

Kyllä

Perustele tarvittaessa kantasi:

-

11 Siviilipalveluslaki

11.1 Ovatko siviilipalveluslain 93 §:ään ehdotetut muutokset perusteltuja?

Ei kantaa

Perustele tarvittaessa kantasi:

-

12 Laki henkilötietojen käsittelystä Puolustusvoimissa

12.1 Ovatko henkilötietojen käsittelystä Puolustusvoimissa annetun lain 35 §:ään ehdotetut muutokset perusteltuja?

Ei kantaa

Perustele tarvittaessa kantasi:

-

13 Laki sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksuista

13.1 Ovatko sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksuista annettuun lakiin ehdotetut muutokset tarkoituksenmukaisia?

Kyllä pääosin

Perustele tarvittaessa kantasi:

Asiakasmaksuista annettuun lakiin ehdotetut muutokset ovat tarkoituksenmukaisia. Aluehallintovirasto esittää kuitenkin harkittavaksi, tulisiko mielenterveys- ja päihdepalveluita tarvitsevien potilaiden tasa-arvoa lisätä laitoshoidon asiakasmaksujen osalta. Psykiatrisessa sairaalassa hoitopäivämaksu on alempi kuin esimerkiksi päihdehoitoa ja -kuntoutusta tarjoavissa laitoksissa. Niissä maksu on sama kuin somaattisessa erikoissairaanhoidossa.

14 Vaikutusten arviointia, toimeenpanoa ja aikataulua koskevat kysymykset

14.1 Ovatko arviot esityksen kustannusvaikutuksista mielestänne realistiset?

Ei kantaa

Perustele tarvittaessa kantasi:

-

14.2 Ovatko arviot lapsivaikutuksista mielestänne realistiset?

Ei kantaa

Perustele tarvittaessa kantasi:

-

14.3 Ovatko arviot muista vaikutuksista mielestänne realistiset?

Ei kantaa

Perustele tarvittaessa kantasi:

-

14.4 Kommentit koskien ehdotusta lakimuutosten voimaantuloajasta 1.1.2023 ja muutosten toimeenpanoa?:

-

15 Asetusluonnokset

15.1 Kommentit koskien ehdotusta valtioneuvoston asetukseksi mielenterveysasetuksen eräiden säännösten kumoamisesta?

-

15.2 Kommentit koskien ehdotusta valtioneuvoston asetukseksi päihdehuoltoasetuksen eräiden säännösten kumoamisesta?

Aluehallintovirastot ehdottavat, että päihdehuoltoasetuksen 12 § ja 13 § kumotaan tarpeettomina. Tämä liittyy kohdassa 5.1. esittämäämme päihdehuoltolain 24 ja 25 § kumoamiseen tarpeettomina.

15.3 Kommentit koskien ehdotusta sosiaali- ja terveysministeriön asetukseksi hyväksyttävästä hoidosta huumausainerikoksissa?

16 Mahdolliset muut kommentit liittyen hallituksen esitysluonnokseen

16.1 Mahdolliset muut kommentit liittyen hallituksen esitysluonnokseen:

Aluehallintovirastot esittävät seuraavia muutoksia lainsäädäntöön

- päihdehuoltolain 18 § kumoaminen, tästä tarkemmat perustelut lausunnon kohdassa 5.1.
- päihdehuoltolain pykälien 24 ja 25 § kumoamista tarpeettomina (perustelut kohta 5.1)
- päihdehuoltoasetuksen 12 § ja 13 § kumoamista tarpeettomina (kohta 15.2.)

Mielenterveys- ja päihdehuollon lainsäädännön ajankohtaisina kehittämis- ja muutostarpeina nostamme esille myös seuraavaa:

1. Mielenterveyslaissa on säädetty poliisin velvollisuuksista antaa virka-apua. Tähän liittyvä poliisihallituksen uusi ohjeistus on aiheuttanut ongelmia etenkin virka-avun saamiseen potilaiden terveydenhuollon yksikköön toimittamista varten. Asia on tietävästi ollut sosiaali- ja terveysministeriön käsittelyssä, mutta sen etenemisestä ei aluehallintovirastoilla ole tietoa. Ehdotamme pohdittavaksi, tulisiko virka-apupykälää tarkentaa tässä yhteydessä tai muuten kiireellisesti.
2. Huumeidenkäyttäjien terveysneuvonnasta ja niissä tapahtuvasta käyttövälineiden vaihdosta säädetään tällä hetkellä tartuntatautiasetuksessa. Toiminta on tai sen ainakin tulisi olla tavoitteiltaan selvästi laajempaa kuin tartuntatautien ehkäisyä. Aluehallintovirastojen mukaan palvelun järjestämisestä tulisi säätää terveydenhuoltolaissa ja sosiaalihuoltolaissa. Terveysneuvonnassa tulisi olla saatavilla sosiaali- ja terveydenhuollon neuvonnan, tartuntatautien ehkäisyn ja käyttövälineiden vaihtamisen lisäksi myös muita terveydenhuollon ja sosiaalityön palveluita. Palvelu tulee suunnitella tarpeiden mukaan riittävän helposti ja laajalti saavutettaviksi.
3. Terveyden- ja hyvinvoinnin alaisia lastensuojelulaitoksia valvovat lain mukaan THL ja aluehallintovirastot. Aluehallintovirastojen mukaan koulukotien valvontavastuut suhteessa THL:een ovat epäselvät etenkin koskien mielenterveys- ja päihdetyötä. Ehdotamme valvontavastuiden selkeyttämistä esimerkiksi siirtämällä vastuu kokonaan aluehallintovirastoille ja Valviralle.
4. Huumausainetestauksesta työelämässä on annettu valtioneuvoston asetus. Terveydenhoidollisesta huumetestauksesta ei ole erillistä lainsäädäntöä, mutta siitä on annettu suosituksia. Niistä keskeisin on THL:n ja Valviran antama suositus 2015. Huumausainetestaukseen terveydenhuollossa ja etenkin mielenterveys- ja päihdehoidossa liittyy edelleen erityisiä haasteita etenkin koskien potilaan asemaa ja oikeuksia. Aluehallintovirastot esittävät tähän liittyvän lainsäädännön kehittämistä.

Kekki Tapio

Lapin aluehallintovirasto - Aluehallintovirastojen yhteinen lausunto